

जलसंपदा विभागासाठी सर्वकष स्वतंत्र
नियमावली (Manual) तयार करण्याकरिता
समिती गठित करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

जलसंपदा विभाग,

शासन निर्णय क्रमांक - समिती २०१४/(३४१/१४)/मोप्र-१

मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.

दिनांक - ५ डिसेंबर, २०१४.

प्रस्तावना :-

सार्वजनिक बांधकाम विभाग व जलसंपदा विभाग यांचेमार्फत पार पाडण्यात येणा-या बांधकामा बाबत,या विभागामधील अधिका-यांच्या प्रशासकीय व कार्यकारी कामांची व्याप्ती स्पष्ट करणे आणि राज्याची वित्तीय व्यवस्था व नियंत्रण यांच्या हिताच्या दृष्टीने आवश्यक असलेले अधिनिर्णय विहित करण्यासाठी महाराष्ट्र सार्वजनिक बांधकाम नियमावली तयार करण्यात आली असून सदर नियमावलीची प्रथम आवृत्ती १९२९ मध्ये प्रकाशित करण्यात आली. यानंतर द्वितीय आवृत्ती सन १९४० मध्ये, तृतीय आवृत्ती सन १९५६ मध्ये,चतुर्थ आवृत्ती सन १९६३ मध्ये,पाचवी आवृत्ती सन १९७० मध्ये व सहावी आवृत्ती सन १९८४ मध्ये प्रकाशित करण्यात आली. तदनंतर अद्याप पुढील आवृत्ती प्रकाशित झालेली नाही.

मूलतः या नियम पुस्तिकेतील नियम सार्वजनिक बांधकाम विभाग व जलसंपदा विभाग या दोन्ही विभागांमधील दैनंदिन कामाकाजाला लागू आहेत. तथापि या पुस्तिकेला “महाराष्ट्र सार्वजनिक बांधकाम नियमावली”, असे नाव देण्यात आले आहे. याचा अर्थ एखाद्या विशिष्ट खात्याच्या कामकाजावर नियंत्रण ठेवणारे नियम यामध्ये नाहीत. ज्या-ज्या वेळी सर्वसाधारणपणे सार्वजनिक बांधकामाच्या धर्तीवर बांधकामे करण्यात येतात, त्यावेळी हे नियम अन्य विभागांना देखील अंशतः लागू होतात. सध्याच्या नियमावलीत सार्वजनिक बांधकाम विभाग व जलसंपदा विभाग या दोन्ही विभागांची कामे साधारणपणे एकाच प्रकारची आहेत असे गृहीत धरले आहे. मूलतः सदर नियमावलीमध्ये जास्त बाबीं या सार्वजनिक बांधकाम विभागातील कार्यप्रणालीतील प्रक्रियेशी संबंधित आहेत. त्यामुळे जलसंपदा विभागातील अनेक बाबींविषयी निर्णय घेताना स्पष्टता नसल्यामुळे अडचणी उदभवतात. जलसंपदा विभागाकरिता बांधकामासाठी वेगळी नियमावली आतापर्यंत तयार करण्यात आलेली नाही. जलसंपदा विभागांतर्गत असलेले कामाचे स्वरूप, कामाची व्याप्ती, प्रकल्पांच्या कामामध्ये तसेच उद्दिष्टांमध्ये असलेल्या विविधांगी बाजू, सार्वजनिक बांधकामातील कामापेक्षा जलसंपदा विभागातील कामामधील वेगळेपणा, कार्यपध्दतीतील बदल इ. बाबींचा विचार करता जलसंपदा विभागातील कामासाठी स्वतंत्र नियमपुस्तिका तयार करणे आवश्यक आहे. प्रचलित सार्वजनिक बांधकाम नियमावलीत प्रकल्प संकल्पन, प्रकल्पाचे कार्यान्वयन, तांत्रिक लेखापरिक्षण (Technical Audit) इ. बाबींसंदर्भात मार्गदर्शन केलेले नाही. सार्वजनिक बांधकाम नियमावलीच्या १९८४ मध्ये प्रकाशित झालेल्या व सध्या प्रचलित असलेल्या आवृत्तीनंतर जलसंपदा विभागांतर्गत कामाच्या स्वरूपात सिंचन विकास महामंडळाच्या निर्मितीमुळे आमूलाग्र बदल झाला आहे. काळाच्या ओघात अस्तित्वात आलेली नवनवीन कार्यपध्दत, नवनवीन बदललेले तंत्रज्ञान, माहिती तंत्रज्ञान/संगणक वापरामुळे झालेले कार्यपध्दतीतील व कार्यप्रकारातील बदल इ. सर्व बाबीं विचारात घेता जलसंपदा विभागाकरिता स्वतंत्र नियमावली असणे क्रमप्राप्त झाले आहे. एकूणच जलसंपदा विभाग स्वतंत्र विभाग म्हणून अस्तित्वात

येवून कार्यरत राहाण्यास बराच कालावधी लोटला असल्याने जलसंपदा विभागाची स्वतंत्र नियमपुस्तिका तयार करण्याची नितांत गरज आहे.

डॉ. माधवराव चितळे, जलतज्ज्ञ यांच्या अध्यक्षतेखाली नियुक्त केलेल्या सिंचन विषयक विशेष चौकशी समितीने देखील त्यांच्या अहवालात याबाबत स्पष्ट शिफारस (खंड-१, मुख्य अहवाल, परिच्छेद क्र. ७.४.५ पृ.क्र.५२३) केली आहे. समितीने त्यांच्या अहवालात सुचविलेल्या सुधारणा क्र. १६ नुसार “जलसंपदा विभागाची स्वतंत्र नियम संहिता असावी” व क्र. १९ नुसार “प्रकल्प बांधकामच्या विविध टप्प्यावर तांत्रिक परिक्षण (Technical Audit) करावे” असे प्रस्तावित केले आहे. मा. मंत्रिमंडळाने समितीचा अहवाल स्विकृत केला असून उक्त शिफारशीची अंमलबजावणी करणे आवश्यक आहे. या अनुषंगाने शासनाने आता खालीलप्रमाणे निर्णय घेतला आहे.

शासन निर्णय :-

जलसंपदा विभागासाठी सर्व समावेशक स्वतंत्र नियमावली तयार करण्याच्या कामाची व्याप्ती खूप मोठी असल्याने त्याकरिता अनुभवी व ज्येष्ठ अभियंते तसेच वरिष्ठ विभागीय लेखाधिकारी यांचा समावेश असलेली स्वतंत्र समिती गठित करणे करण्यात येत असून प्रस्तुत समितीची रचना व कार्यकक्षा खालीलप्रमाणे राहिल.

समितीची रचना :-

१) श्री. एस.एन. सहस्रबुध्दे, निवृत्त कार्यकारी संचालक	अध्यक्ष
२) श्री. एम. आय. शेख, निवृत्त महासंचालक, मेरी	सदस्य
३) श्री. शि.मा.उपासे, का.सं.महाराष्ट्र कृष्णा खोरे पाटबंधारे विकास महामंडळ, पुणे	सदस्य
४) श्री. रा. वा. पानसे, मुख्य अभियंता व सहसचिव जलसंपदा विभाग	सदस्य
५) श्री. वि. कृ. कांबळे, मुख्य अभियंता (यांत्रिकी), नाशिक	सदस्य
६) श्रीमती वा. अ.अंकुश, मुख्य अभियंता (विद्युत), मुंबई	सदस्य
७) श्री. शिलानाथ जाधव, निवृत्त संचालक, लेखा व कोषागार	सदस्य
८) श्री.डी.आर.जोशी, अधीक्षक अभियंता, मातीधरणे, म.सं.चित्र संघटना, नाशिक	सदस्य
९) डॉ. पी. के. पवार, अधीक्षक अभियंता, बुलढाणा पा.प्र.मंडळ, बुलढाणा	सदस्य
१०) श्री. प्रविण कोल्हे, कार्यकारी अभियंता,	सदस्य
११) श्री. प्र.वि. मन्नीकर, निवृत्त कार्यकारी अभियंता, औरंगाबाद	सदस्य
१२) श्री. जी.व्ही. व्यवहारे, निवृत्त कार्यकारी अभियंता, नागपूर	सदस्य
१३) श्री. मुकुंद पातूरकर, निवृत्त कार्यकारी अभियंता, औरंगाबाद	सदस्य
१४) श्री. आर. साईनाथ, वरिष्ठ विभागीय लेखाधिकारी, सा.ब.वि (पश्चिम) सांगली	सदस्य
१५) श्री.आर.आर.शहा, अ.अ.महाराष्ट्र कृष्णा खोरे पाटबंधारे विकास महामंडळ	सदस्य सचिव

समितीची कार्यकक्षा - समितीची कार्यकक्षा खालीलप्रमाणे असेल.

- १) वर्ष १९८४ मध्ये प्रकाशित झालेल्या सार्वजनिक बांधकाम नियमावलीच्या ६ व्या आवृत्तीची मूलभूत रचना १९८४ नंतर जलसंपदा विभागाकडील कामाच्या स्वरूपात झालेले बदल, काळाच्या ओघात अस्तित्वात आलेली नवनवीन कार्यपध्दती, महामंडळ स्थापनेनंतर शासनस्तरावरून निर्गमित झालेले शासन निर्णय व परिपत्रके, बदललेले तांत्रिक व माहिती तंत्रज्ञान / संगणक वापरामुळे झालेले कार्यपध्दतीतील व कार्यप्रकारातील बदल, इत्यादींचा अंतर्भाव करून नवीन जलसंपदा विभागासाठी स्वतंत्र नियमावली तयार करणे.
- २) प्रकल्प संकल्पन, प्रकल्पांचे कार्यान्वयन, तांत्रिक लेखा परीक्षण (Technical Audit) सिंचन व्यवस्थापन इ. बाबींचा सर्वकष आढावा घेऊन याचा समावेश जलसंपदा विभागाच्या स्वतंत्र नियमावलीत करणे.
- ३) महाराष्ट्रातील विविध पाच नदी खोऱ्यांसाठी स्थापन करण्यात आलेल्या पाटबंधारे विकास महामंडळ कार्यालयांच्या कार्यपध्दतीचा समावेश पाटबंधारे विकास महामंडळाच्या अधिनियमातील तरतूदीनुसार जलसंपदा विभागाच्या स्वतंत्र नियमावलीत करणे.
- ४) जलसंपदा विभागांतर्गत कार्यरत असलेल्या तांत्रिक / अतांत्रिक निम्नस्तरीय क्षेत्रीय पदांपासून उदा. स्थापत्य अभियांत्रिकी सहायक ते कार्यकारी संचालक या पदांची विविध कर्तव्ये, जबाबदारी व अधिकार यांचे निश्चितीकरण करून त्याचा समावेश जलसंपदा विभागाच्या स्वतंत्र नियमावलीत करणे.
- ५) मोठ्या प्रकल्पांची कामे टप्पे पाडून घटक प्रकल्प समजून पूर्ण करणेबाबतच्या कार्यपध्दतीचा समावेश जलसंपदा विभागाच्या स्वतंत्र नियमावलीत करणे.
- ६) सिंचन प्रकल्पांचे समाप्ती अहवाल / पूर्णत्व अहवाल तयार करण्याची कार्यपध्दती निश्चित करणे व त्याचा समावेश जलसंपदा विभागाच्या स्वतंत्र नियमावलीत करणे.
- ७) सिंचन प्रकल्पांची कामे पूर्ण झाल्यावर प्रकल्पांचे बांधकाम यंत्रणेकडून सिंचन व्यवस्थापन यंत्रणेकडे हस्तांतरीत करण्याची कार्यपध्दती निश्चित करून याचा समावेश जलसंपदा विभागाच्या स्वतंत्र नियमावलीत करणे.

कालावधी व इतर बाबी:- समितीला जलसंपदा विभागासाठी सर्वकष स्वतंत्र नियमावली (Manual) तयार करण्याकरिता ६ महिन्यांचा कालावधी विहित करण्यात येत आहे. समितीस आवश्यक भासल्यास अध्यक्षांच्या परवानगीने विषयतज्ञ निमंत्रित करण्याची मुभा राहिल. महाराष्ट्र कृष्णा खोरे पाटबंधारे विकास महामंडळातर्फे समितीस कामकाज करण्यासाठी सर्व सोई व सुविधा उपलब्ध करून देण्यात येतील. या समितीसाठी होणारा खर्च पाटबंधारे विकास महामंडळाच्या उपलब्ध अनुदानातून भागविण्यात यावा.

समिती सदस्यांचे मानधन व अन्य शर्ती :- याबाबत स्वतंत्रपणे आदेश देण्यात येतील.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा सांकेतांक २०१४१२०५१५२९५८४४२७ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकीत करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नावाने,

(रा. ब. घोटे)

मुख्य अभियंता (दवप्र) व सहसचिव

प्रति,

- १) मा. राज्यपालांचे सचिव
- २) स्विय सहायक, मुख्य सचिव यांचे कार्यालय, मंत्रालय, मुंबई
- ३) स्विय सहायक,अपर मुख्य सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ४) स्विय सहायक,अपर मुख्य सचिव, कृषी व पणन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ५) स्विय सहायक,अपर मुख्य सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ६) स्विय सहायक,अपर मुख्य सचिव, महसूल विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ७) स्विय सहायक, प्रधान सचिव(जलसंपदा), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ८) स्विय सहायक, प्रधान सचिव(लाक्षेवि), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ९) स्विय सहायक, प्रधान सचिव (वने), महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १०) स्विय सहायक, प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ११) स्विय सहायक, प्रधान सचिव(ग्रामविकास), ग्रामविकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १२) स्विय सहायक, सचिव(जलसंधारण), जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १३) स्विय सहायक, सचिव(मदत व पुनर्वसन), विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १४) महासंचालक, महाराष्ट्र अभियांत्रिकी संशोधन संस्था, नाशिक
- १५) कार्यकारी संचालक, कोकण पाटबंधारे विकास महामंडळ, ठाणे
- १६) कार्यकारी संचालक, गोदावरी व मराठवाडा पाटबंधारे विकास महामंडळ, औरंगाबाद
- १७) कार्यकारी संचालक, कृष्णा खोरे पाटबंधारे विकास महामंडळ, पूणे
- १८) कार्यकारी संचालक, विदर्भ पाटबंधारे विकास महामंडळ, नागपूर
- १९) कार्यकारी संचालक, तापी पाटबंधारे विकास महामंडळ, जळगाव
- २०) स्विय सहायक, सर्व मुख्य अभियंता व सह सचिव, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- २१) स्विय सहायक, सर्व सहसचिव, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- २२) स्विय सहायक, सर्व उप सचिव, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- २३) सर्व अवर सचिव, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- २४) सर्व अधीक्षक अभियंता (स्थापत्य व यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग
- २५) सर्व कार्यकारी अभियंता (स्थापत्य व यांत्रिकी), जलसंपदा विभाग

प्रत:- मोप्र-१ व मोप्र-२ कार्यासन संग्रहार्थ